

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет германської філології і перекладу

Кафедра германської філології

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія англійської мови

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань	<u>03 Гуманітарні науки</u>
спеціальність	<u>035 Філологія</u>
спеціалізація	<u>035. 041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська</u>
рівень вищої освіти	<u>Перший (бакалаврський) рівень</u>
освітня програма	<u>Англійська мова і література, друга іноземна мова, переклад</u>

Форма навчання денна

Кількість кредитів ЄКТС 3

Форма підсумкового контролю залік

Розробник(и):

Мойсеєнко Ірина Павлівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри германської філології

Затверджено на засіданні кафедри германської філології,
протокол № 16 від « 18 » червня 2026 року

Завідувач кафедри

Марія ШУТОВА

Затверджено на засіданні вченої ради факультету германської філології і перекладу,
протокол № 1 від “ 27 ” серпня 2026 року

Голова вченої ради факультету

Христина МЕЛЬКО

1. Мета вивчення навчальної дисципліни:

Ознайомити студентів із науковими здобутками порівняльно-історичного мовознавства; навчити студентів використовувати системний підхід до діахронічного вивчення англійської мови в загальному контексті індоєвропейської спадщини з урахуванням концепції діалектного співвідношення мов на давніх та сучасних етапах їхнього розвитку, а також розвинути у студентів науково-лінгвістичне мислення, уміння орієнтуватися у науковій лінгвістичній інформації, розуміння природи граматичних явищ та фонетичних процесів.

2. Загальний обсяг (відповідно до робочого навчального плану):

3 кредити ЄКТС; 90 год., у тому числі:

	Денна форма навчання
лекції	14 год.
семінарські заняття	16 год.
практичні заняття	–
консультації	–
самостійна робота	60 год.

3. Програмні результати навчання

Результати навчання здобувачів ступеня вищої освіти «бакалавр» з дисципліни базуються на програмних результатах навчання, визначених освітньою програмою «Англійська мова і література, друга іноземна мова, переклад»

ПРН 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати, інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПРН 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПРН 6. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології для вирішення складних спеціалізованих задач і проблем професійної діяльності.

ПРН 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПРН 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мови (мов) і літератури (літератур), що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання в професійній діяльності.

ПРН 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПРН 15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних жанрів і стилів

ПРН 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

ПРН 21. *Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань і власну позицію щодо них як фахівця, так і широкому загалу; вміти презентувати результати своїх досліджень державною та англійською мовами.*

4. Система оцінювання результатів навчання (розподіл балів за видами робіт, критерії оцінювання результатів навчання та засоби діагностики навчальних досягнень студентів)

Контроль результатів навчання студента здійснюється у формі вхідного, поточного, модульного та підсумкового семестрового контролю (заліку).

Вхідний контроль застосовується як передумова успішної організації вивчення дисципліни. Він дає змогу визначити наявний рівень знань здобувачів вищої освіти і слугує орієнтиром для реалізації індивідуального підходу в процесі викладання дисципліни та визначенні форм організації освітнього процесу і методів навчання.

Поточний контроль успішності студентів здійснюється протягом семестру. Під час опанування навчальним матеріалом модуля з кожної дисципліни оцінюється аудиторна, самостійна робота та інші види навчальної діяльності студента. Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях.

Модульний контроль. Семестровому контролю з навчальної дисципліни «Історія англійської мови» передую написання студентами модульної контрольної роботи.

Підсумковий контроль проводиться у формі заліку. Допуск до підсумкового контролю надається за умови виконання МКР, самостійної роботи, відпрацювання пропущених семінарських занять.

Критерії оцінювання навчальної діяльності студента

Система модульно-рейтингового контролю навчальних досягнень студентів однакова для всіх дисциплін. У структурі кожного модуля з усіх навчальних дисциплін оцінюються такі складники:

Аудиторна робота студента	Самостійна робота студента	Модульна контрольна робота
----------------------------------	-----------------------------------	-----------------------------------

Рейтинг кожного модуля обчислюється однаково для всіх навчальних дисциплін.

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності студента (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань самостійної роботи, невідвідування практичних занять позначаються «0».

№	Види навчальної діяльності	4-бальна шкала оцінювання	Критерії оцінювання
1.	Аудиторна робота	5	Систематизована, творча, логічно побудована відповідь з елементами інновації
		4	Продуктивна, але недостатньо вичерпна відповідь; завдання виконані за стандартним рівнем складності, можливі незначні помилки
		3	Репродуктивна відповідь; завдання виконані за репродуктивним видом складності, містять помилки
		2	Фрагментарна, не аргументована відповідь; завдання не виконані у відповідності з вимогами, допущені множинні помилки
		0	Непідготовленість до заняття; невиконання завдань Відсутність на занятті
		<i>Критерії оцінювання результатів поточних тестів для експрес-контролю</i>	
		5	100 – 90 % правильних відповідей
		4	89 – 75 % правильних відповідей
		3	74 – 60 % правильних відповідей

2.	Самостійна робота	2	59 % і менше.
		0	Відсутність роботи
		5	Інноваційний творчий підхід до виконання завдань. Допускається 1-2 незначних помилки
		4	Творче і самостійне виконання завдань, якісне володіння програмним матеріалом та його доцільне використання при виконанні завдань. Допускається 3–4 помилки
		3	Виконання завдань для самостійної роботи за суттєвої допомоги з боку викладача. Несамостійність при виконанні роботи. Допускається 5–7 помилок
		2	Неглибоке, фрагментарне виконання завдань. Завдання виконано менш ніж на 60%
		0	Відсутність виконаного завдання
3.	МКР	5	90%–100% правильно виконаних завдань,
		4	75%–89% правильно виконаних завдань,
		3	60%–74% правильно виконаних завдань
		2	59% і нижче правильно виконаних завдань
		0	Відсутність контрольної роботи

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та самостійну роботу студента як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом семестру** шляхом помноження на **10**. Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Модульна контрольна робота є складником семестрового рейтингу. Наприкінці семестру всі студенти виконують модульні контрольні роботи з усіх дисциплін. Модульні контрольні роботи оцінюються в 4-бальній системі («відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»)). Ці оцінки трансформуються в **рейтинговий бал за МКР** у такий спосіб: для дисциплін, з яких передбачено підсумковий контроль у формі заліку:

Оцінка за МКР	Рейтинговий бал
Підсумковий контроль залік	
«відмінно»	50 балів
«добре»	40 балів
«задовільно»	30 балів
«незадовільно»	0 балів
Неявка на МКР	0 балів

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності студента	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль –залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота студента	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	50
		3. Залік	100

*Критерії оцінювання модульної контрольної роботи з дисципліни
«Історія англійської мови»:*

Модульна контрольна робота складається з трьох частин і містить питання щодо періодизації історії англійської мови та значущих історичних подій, які зумовлюють шляхи її розвитку. Студентам пропонується визначити основні процеси фонологічних, морфологічних, синтаксичних та лексичних змін у давньо-, середньо- та ранньомовноанглійській мові. За кожне правильно виконане завдання студент отримує певну кількість балів.

Оцінка *"відмінно"* виставляється студенту, якщо всі запропоновані до виконання завдання МКР виконані у повному обсязі й ґрунтуються на глибокому знанні матеріалу. Правильно визначено сутність основних мовних явищ та охарактеризовано процеси мовних змін. Відповіді є змістовними, логічними та чіткими. Мовне оформлення матеріалу є граматично, лексично та стилістично правильним. Студент правильно виконав 90–100% завдань модульної контрольної роботи.

Оцінка *"добре"* виставляється студенту, якщо всі запропоновані до виконання завдання МКР виконані у повному обсязі з неістотними недоліками, наявні неточності при визначенні мовних явищ та процесів мовних змін. Відповіді у переважній частині – змістовні, логічні та чіткі; мовне оформлення матеріалу – граматично, лексично та стилістично коректне. Студент правильно виконав 89–75% завдань модульної контрольної роботи.

Оцінка *"задовільно"* виставляється студенту, якщо більшість завдань виконано, але деякі з них містять істотні помилки й недоліки. Програмний матеріал засвоєно частково. Відповідям бракує логіки й чіткості. У викладі матеріалу наявні граматичні, лексичні та стилістичні помилки. Студент правильно виконав 74–60 % завдань модульної контрольної роботи.

Оцінка *"незадовільно"* виставляється у випадку, якщо студент дає лише фрагментарні відповіді на запропоновані в МКР завдання, не володіє більшою частиною програмного матеріалу, не оперує базовими термінами і поняттями. Мовне оформлення відповіді є граматично, лексично та стилістично некоректним. Студент правильно виконав 59–0% завдань модульної контрольної роботи.

У разі відсутності студента на МКР без поважних причин (таких, що підтверджуються офіційними документами), за МКР виставляється «нуль» (0) балів. У випадку наявності зазначених офіційних документів, студент, за письмовою згодою декана факультету та викладача, має право написати МКР в індивідуальному порядку.

Підсумковий контроль

Залік

Семестровий контроль з навчальної дисципліни «Історія англійської мови» проводиться у формі заліку за обсягом усього навчального матеріалу, визначеного робочою програмою навчальної дисципліни, і в терміни, встановлені навчальним планом і графіком освітнього процесу.

Оцінювання на заліку здійснюється за національною шкалою, за 100-бальною шкалою і шкалою ЄКТС. На заліку екзаменатор виставляє семестровий рейтинговий бал, оцінку за залік ("зараховано / не зараховано"), кількість балів за 100-бальною шкалою й оцінку за шкалою ЄКТС. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал з навчальної дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку **"зараховано"** і відповідну оцінку у шкалі ЄКТС **без складання заліку**. Студенти, які мають семестровий рейтинговий бал із дисципліни **59 і нижче, складають залік**.

Якщо студент під час заліку отримав відмітку про залік «не зараховано», то йому в залікову відомість виставляється відмітка про залік «не зараховано» в національній шкалі, оцінка FX – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну:

Тема 1. Давні та сучасні германські мови; їх поширення та класифікація. Характерні риси германських мов. Самостійна робота Генеалогічна та типологічна класифікації мов світу. Генеалогічна класифікація індоєвропейських та германських мов. Порівняльний метод, його засади. Науковці. Поняття «Прагерманської».	8	2	2	4				
Тема 2. Англійська мова, її походження. Періодизація історії англійської мови. Історичні події та діалекти давньоанглійського періоду. Давньоанглійські алфавіти і пам'ятки писемності. Самостійна робота Різні підходи до періодизації історії англійської мови. Історичні події д.а. періоду V –XI ст. і більш давня історія Британії: – доісторична Британія; – кельтська Британія; – римське завоювання Британії. Виникнення та розвиток письма. Давньоанглійські алфавіти. Літературні пам'ятки давньоанглійського періоду.	4			4				
Разом за змістовим модулем 1	12	2	2	8				
Змістовий Модуль 2. Фонетичні, морфологічні та лексичні особливості мови давньоанглійського періоду								
Тема 3. Фонемний склад мови давньоанглійського періоду. Самостійна робота	8	2	2	4				

Принципи класифікації голосних і приголосних сучасної англійської мови. Фонемний склад прагерманської і праіндоєвропейської.								
Тема 4. Граматична будова мови давньоанглійського періоду. Іменні частини мови. Іменні граматичні категорії. Іменник. Прикметник. Займенник. Числівник. Самостійна робота Синтетичні та аналітичні мови, їх характерні риси. Частини мови та їх граматичні категорії у сучасній англійській. Структура слова в індоєвропейській та прагерманській. Займенник у давньоанглійській мові. Класифікація. Граматичні категорії. Числівник у давньоанглійській мові. Види числівників, способи утворення.	8	2	2	4				
Тема 5. Дієслово. Дієслівні граматичні категорії: особа, число, час, спосіб. Тема 6. Синтаксис. Тема 7. Словниковий склад мови давньоанглійського періоду. Самостійна робота Тема 5. Граматичні категорії особових та безособових форм дієслова сучасної англійської мови. ІЄ та Германський аблаут. Фонетичні процеси, що вплинули на	14	2	2	10				

зміну рядів аблаута в давньоанглійській у порівнянні з прагерманською в системі сильних дієслів. Претерито-презентні та аномальні дієслова в давньоанглійський період. Прислівник. Безособові форми дієслова давньоанглійського періоду. Тема 6. Синтаксис давньоанглійського періоду. Особливості давньоанглійських діалектів. Тема 7. Індоевропейська спадщина, спільно-германська лексика, запозичення. Особливості словотвору.								
Разом за змістовим модулем 2	30	6	6	18				
Змістовий Модуль 3.								
Фонетична, морфологічна та лексична будова мови середньоанглійського періоду								
Тема 8. Середньоанглійський період. Період нівельованих закінчень. Історичні події. Діалекти. Лінгвістична ситуація в країні. Самостійна робота Історичні події середньоанглійського періоду. Лінгвістичні та екстралінгвістичні чинники, що вплинули на розвиток мови середньоанглійського періоду. Консолідація лондонського діалекту. Стандартизація орфографії. Літературні пам'ятки середньоанглійського періоду.	7	1	2	4				
Тема 9. Фонемний склад мови середньоанглійського періоду.	7	1	2	4				

Самостійна робота Редукція ненаголошених голосних у середньоанглійський період. Причини нівелювання закінчень у ненаголошеній позиції. Шляхи утворення дифтонгів у середньоанглійській у порівнянні з давньоанглійською.								
Тема 10. Граматична будова мови середньоанглійського періоду. Самостійна робота Граматичні категорії іменних частин мови у сучасної англійській у порівнянні з давньоанглійською. Вплив редукції ненаголошених голосних на відмінювання іменників та прикметників. Розвиток займенників у середньоанглійський період. Розвиток артиклів. Розвиток числівників. Граматичні категорії дієслова сучасної англійської мови у порівнянні з давньоанглійською. Розвиток аналітичних форм дієслова. Розвиток морфологічних класів дієслів та безособових форм дієслова у середньоанглійській. Синтаксис середньоанглійського періоду.	10	2	2	6				
Тема 11. Словниковий склад мови середньоанглійського періоду. Самостійна робота Лінгвістичні наслідки Скандинавського і	4			4				

Нормандського завоювань. Особливості словотвору.								
Разом за змістовим модулем 3	28	4	6	18				
Змістовий Модуль 4. Новоанглійська фонологія. Новоанглійська граматики. Словниковий склад мови новоанглійського періоду								
Тема 12. Основні історичні і культурні події новоанглійського періоду. Становлення національної англійської мови. Самостійна робота Історичні передумови функціонування англійської мови в новоанглійський період. Діяльність вчених епохи Проствітництва та їх вклад в розвиток мови. Нові словники і книги з граматики та фонетики новоанглійського періоду. Найвизначніші пам'ятки писемності новоанглійського періоду.	4			4				
Тема 13. Фонемний склад мови новоанглійського періоду. Самостійна робота Основи сучасної орфографії	8	2	2	4				
Тема 14. Граматична будова мови новоанглійського періоду. Самостійна робота Граматичні категорії іменника у сучасній англійській. Категорії числа та відмінка. Основні правила їх формотворення. Правила формотворення ступенів порівняння прикметників у сучасній англійській. Зміни в	4			4				

граматичній системі новоанглійського періоду. Займенник. Числівник. Розвиток основних форм дієслова. Подальший розвиток аналітичних форм.								
Тема 15. Словниковий склад мови новоанглійського періоду. Самостійна робота Латинські запозичення в історії англійської мови. Запозичення середньо англійського та новоанглійського періодів. Особливості словотвору новоанглійської мови. Особливості розвитку синтаксису англійської мови в діяхронії.	4			4				
Разом за змістовим модулем 4	20	2	2	16				
Залік								
Разом годин	90	14	16	60				

6. Рекомендовані джерела

Основні:

1. A History of the English Language / [ed. by R. Hogg, D. Denison]. — Cambridge : Cambridge University Press, 2006. — 495 p.
2. Barber Ch. Early Modern English / Charles Barber. — Edinburgh : Edinburgh University Press, 1997. — 280 p.
3. Brinton L. J. The English Language: A Linguistic History / L. J. Brinton, L. K. Arnovik. — Toronto : Oxford University Press, 2006. — 522 p.
4. Denison D. English Historical Syntax: Verbal Constructions / David Denison. — London & New York : Longman, 1993. — 530 p.
5. Downing A. English Grammar: A University Course / A. Downing, Ph. Locke. — [2nd ed.]. — London, New York : Routledge, 2006. — 610 p.
6. The Oxford History of English / [ed. by L. Mugglestone]. — Oxford : Oxford University Press, 2006. — 485 p.
7. The Syntax of Early English / [O. Fischer, A. van Kemenade, W. Koopman, W. van der Wurff]. — Cambridge: Cambridge University Press, 2004. — 341 p.
8. Верба Л.Г. Історія англійської мови. – Вінниця: Нова Книга, 2012. — 296 с.
9. Сабо О.А. History of the English Language. Materials to Lectures and Seminars. Exercises. Tests. Keys to Self-Control: Навчальний посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. –230 с.

10. Євченко В. В. Історія англійської мови: навчально-методичний посібник –Вінниця: Нова Книга, 2016. – 408 с.
11. Семененко Г.М. Історія англійської мови: тести: навчальний посібник (англійською мовою). – К.: Освіта України, 2011. – 126 с.
12. Студенець Г.І. Історія англійської мови в таблицях. – К., 1998.

Додаткові:

1. Campbell A. Old English Grammar. – Oxford: Clarendon Press, 1959.
2. Jespersen O. Growth and Structure of the English Language. Leipzig. 1935.
3. Mugleston L. The Oxford History of English. Oxford University Press, Inc., New York, 2006.
4. Schlauch V. The English Language of Modern Times (since 1400). Warszawa. – London, 1964.
5. Smith J. J. Sound Change and the History of English / Jeremy J. Smith. — Oxford : Oxford University Press, 2007. — 196 p.
6. Strang B.A. History of English. – London, 1970.
7. The Cambridge History of the English Language/ – Cambridge: Cambridge Univ. Press. – Vol. 1–6 1996.
8. The Handbook of Historical Linguistics / [ed. by B. D. Joseph, R. D. Janda]. — Oxford : Blackwell Publishing Ltd., 2003. — 881 p.
9. Trask R.L. Historical Linguistics. – London – New York: Arnold. –1996.
10. Буніятова І.Р. Еволюція гіпотаксису в германських мовах (IV-XIII ст.): Монографія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2003. – 327с.
11. Васько Р.В. Давньогерманський консонантизм: парадигматика і синтагматика: Монографія. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2006. – 304 с.
12. Почепцов Г.Г. A sociolinguistic paradox of the linguistic consequence of the Danish conquest of England // Вісник Київського університету, № 9, Серія іноземної філології. – Київ, 1975.
13. Сабо О.А. Introduction to Germanic Linguistics in Tables. Kyiv –2007.
14. Студенець Г.І. Історія англійської мови. Матеріали до лекцій та дискурсів. Завдання до семінарів та самостійної роботи студентів. Ч. 1, 2. – Київ, 1999.
15. Шахрай О.Б. Короткий історичний довідник з фонетики й морфології англійської мови. - Київ, 1971.

7. Додаткові ресурси:

1. Bosworth Toller's Anglo-Saxon Dictionary online <https://bosworthtoller.com/>
2. Online Etymology Dictionary <https://www.etymonline.com/>
3. History of the English Language <https://film.britishcouncil.org/resources/film-archive/history-of-the-english-language>
4. BBC History of English Language <https://www.youtube.com/watch?v=3UqzBA1LNbE&list=PLHzvYltPyWa-TPD3kKRGvG97wBHuUqVYyO>
5. The King James Bible BBC Documentary <https://www.youtube.com/watch?v=aa4f9c8lnog>
6. The History of English in 10 Minutes (Open University Films, UK) <https://www.youtube.com/watch?v=crA3DRSeuGs>
7. William Tyndale A Man and His Mission <https://www.youtube.com/watch?v=wU9lZOddEFw>
8. The Entire History of Roman Britain (55 BC - 410 AD) // Ancient Rome Documentary <https://www.youtube.com/watch?v=dvtVLa4uOYc>

Інформаційні сайти:

1. University of Toronto , English Department History of the English Language website <http://homes.chass.utoronto.ca/~cpercy/hell/>
2. Old English Online by Jonathan Slocum and Winfred P. Lehmann <https://lrc.la.utexas.edu/eieol/engol>

3. Studying the History of English (Duisburg Essen University) <https://www.uni-due.de/SHE/>
4. The History of English <https://www.uni-due.de/SHE/>
5. Virtual Linguistics Campus (Marburg University, Germany)
<https://www.youtube.com/c/LinguisticsMarburg>
https://www.youtube.com/results?search_query=virtual+linguistics+campus

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання якого передбачає навчальна дисципліна:

1. Ноутбук, мультимедійний проєктор, освітня платформа Microsoft Teams, ZOOM;
2. Microsoft Office (Word, PowerPoint, Excel)/ Google Workspace (Docs, Slides);
3. Доступ до мережі Інтернет, електронних бібліотек та академічних баз даних;
4. Словники та ресурси з етимології (Etymonline);
5. Програмне забезпечення для аналізу текстів та корпусів (Corpus of Historical American English (COHA)).